

KENNISGEWING 1140 VAN 2008

**DEPARTEMENT VAN ONDERWYS
SUID-AFRIKAANSE SKOLEWET, WET 84 VAN 1996**

DWELMTOETSAPPARATE EN DIE VOORGESKREWE GEBRUIK DAARVAN

Ingevolge artikel 8A van die Suid-Afrikaanse Skolewet, 1996 (Wet 84 van 1996), bepaal ek, Grace Naledi Mandisa Pandor, Minister van Onderwys, hiermee apparate vir dwelmtoetsing sowel as die voorgeskrewe gebruik daarvan soos in die bylae uiteengesit.

GRACE NALEDI MANDISA PANDOR LP
MINISTER VAN ONDERWYS
DATUM: 22 JULIE 2008

BYLAE

1. INLEIDING

(1) Artikel 8A(11) van die Suid-Afrikaanse Skolewet, 1996 (Wet 84 van 1996), bepaal soos volg:

“Die Minister moet-

- (a) die toestel waarmee die in subartikel (8) beoogde toets gedoen moet word en die prosedure wat gevolg moet word, identifiseer; en
- (b) die naam van hierdie toestel, en enige ander tersaaklike inligting daaromtrent, in die Staatskoerant publiseer.”

(2) Die Minister het 10 apparate geïdentifiseer.

(3) ’n Skool kan enigeen van hierdie apparate gebruik.

(4) Die Minister kan by wyse van publikasie in die Staatskoerant die lys geïdentifiseerde apparate wysig.

2. LYS APPARATE

Die lys geïdentifiseerde apparate is soos volg:

- (1) DRUG DETECTIVE®-VEEGOPSPORINGSTELSEL VIR OPPERVLAKE
- (2) ENKELSTAP-TUISTOETSSTROOK VIR KOKAÏEN
- (3) MULTIMIDDELTOETS
- (4) QUICKTOX®-DWELMTOETSKAART (“DIPCARD”)
- (5) MONITECT®-DWELMKASSETTOETS
- (6) TOXCUP®-DWELMKOPPIETOETS
- (7) MULTIPANEEL-DWELMTOETSAPPARAAT
- (8) SMART CHECK®-DWELMTOETS
- (9) DRUGSMARTCUP®
- (10) AVITAR ORALSCREEN 4® OF ORALSCREEN DRUGOMETER®

3. ANDER TERSAAKLIKE INLIGTING

Ander tersaaklike inligting wat oorweeg moet word voordat ’n dwelmtoetsapparaat gebruik word, is vervat in bylae A en B.

4. VOORGESKREWE PROSEDURE

- (1) Die apparate moet agter slot en grendel by skole bewaar word.
- (2) Die apparaatstel moet in die teenwoordigheid van sowel die betrokke leerder as die getuie oopgemaak word.

- (3) 'n Leerder wat getoets word, moet eers gevra word of hy/sy enige medisyne gedrink het.
- (4) Die toets moet afgeneem word:
 - (a) deur 'n persoon van dieselfde geslag as die leerder;
 - (b) in die teenwoordigheid van 'n volwassene van dieselfde geslag as die leerder wat as die leerder se getuie dien; en
 - (c) buite sig van enige ander persoon.
- (5) Die persoon wat die toets afneem, moet lateks- (rubber-)handskoene dra.
- (6) Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet, in die teenwoordigheid van sowel die leerder as die getuie, die inligting op die apparaatvoubiljet lees voordat die toets afgeneem word.
- (7) Die toets moet ingevolge die instruksies op die voubiljet uitgevoer word.
- (8) Die voubiljet van elke apparaat dui aan hoe die resultaat van daardie toets vertolk moet word.

5. INLIGTING OOR ELKE APPARAAT

5.1 DRUG DETECTIVE®-VEEGOPSPORINGSTELSEL VIR OPPERVLAkke

- (1) Drug Detective®:
 - (a) is 'n enkelgebruik-weggooitoets waarvoor geen urinemonster vereis word nie;
 - (b) is 'n sneltoets vir die kwalitatiewe opsporing van 'n wye verskeidenheid dwelms; en
 - (c) kan gebruik word vir die toetsing van:
 - (i) soliede oppervlakke soos 'n hand, die binnekant van 'n gevoerde sak, 'n tafelblad en 'n rekenaar- of selfoontoetsbord;
 - (ii) plantmateriaal of stukkie pille;
 - (iii) vloei-stowwe; en
 - (iv) poeiers of gom.
- (2) Die apparaatstel spoor etlike variasies van verskillende klasse dwelmmiddels op, waaronder die volgende:
 - (a) Amfetamien (AMP)
 - (b) Kokaïen (COC) en crack
 - (c) Dagga of hennep (THC)
 - (d) Metamfetamien (MET)
 - (e) Opiaat (OPI) (morfien, heroïen en kodeïen)
 - (f) Metadoon (MTD)
- (3) Opsomming van prosedure
 - (a) Wanneer 'n oppervlak vir dwelmoorblyfsels getoets word, word dit met 'n sponsie gevee.

- (b) Wanneer plantmateriaal of stukkies pille getoets word, word dit direk in die insamelingsbuis geplaas.
 - (c) Wanneer 'n vloeistof getoets word, word dit met die spons opgesuig en in die insamelingsbuis uitgepers.
 - (d) Wanneer 'n poeier getoets word, word dit met 'n klein spatel opgeskep en in 'n bufferbuis geplaas.
 - (e) In ál vier gevalle word preparaatdruppels aan die einde van die prosedure by die apparaat gevoeg.
 - (f) Daar is 'n wagtydperk van tien minute, waarna die resultaat geles kan word.
- (4) Ander tersaaklike inligting
- (a) Die apparaatstel moet in die foelie-omhulsel teen kamertemperatuur – met ander woorde bo -2 °C en onder 35 °C – geberg word, moenie gevries word nie, en moet ook nie aan sonlig blootgestel word nie.
 - (b) Die toetsresultaat, wat ná tien minute beskikbaar is, is slegs 'n kwalitatiewe, voorlopige analitiese resultaat.
 - (c) 'n Sekondêre analitiese metode kan gebruik word om 'n bevestigde resultaat te bekom.

5.2 ENKELSTAP-TUISTOETSSTROOK VIR KOKAÏEN

- (1) Die enkelstap-tuistoetsstrook vir kokaïen word vir die kwalitatiewe opsporing van die kokaïenmetaboliet in menslike urine gebruik.
- (2) Die toetsstrook behoort in die verseëldde omhulsel te bly totdat dit gebruik word.
- (3) Opsomming van prosedure
 - (a) Plaas die urinemonster in 'n skoon, droë houer.
 - (b) Verwyder die toetsstrook uit die verseëldde omhulsel en gebruik dit onmiddellik.
 - (c) Hou die toetsstrook vertikaal, met ander woorde met die pyltjies in die rigting van die urinemonster.
 - (d) Dompel die toetsstrook vir tien sekondes in die urinemonster.
 - (e) Moenie die toetsstrook verder as die maksimum-streep ("MAX") indompel nie.
 - (f) Plaas die toetsstrook op 'n nie-absorberende plat oppervlak, en aktiveer die tydhouer.
 - (g) Wag totdat die rooi streep of strepe verskyn.
 - (h) Lees die resultaat ná vyf minute.
- (4) Ander tersaaklike inligting
 - (a) Die toets bied slegs kwalitatiewe, voorlopige resultate.
 - (b) 'n Sekondêre toets moet gebruik word om bevestigde resultate te bekom.
 - (c) Die toets onderskei nie tussen dwelmmiddels en bepaalde medisyne nie.
 - (d) 'n Prosedurele kontrole word by die toets ingesluit.

5.3 MULTIMIDDELTOETS

- (1) Die multimiddeltoets is 'n enkelstaptoets vir die snelle, gelyktydige, kwalitatiewe opsporing van veelvuldige dwelms en dwelmmetaboliete in menslike urine.
- (2) Weens die spoed en gevoeligheid van hierdie toets, is dit die mees algemeen aanvaarde metode vir urinetoetsing vir veelvuldige dwelmmiddels.
- (3) Hierdie toetsapparaat is 'n lateralevloei- chromatografiese ontleding vir die kwalitatiewe opsporing van etlike variasies van verskillende klasse dwelmmiddels, onder meer die volgende:
 - (a) Amfetamien (AMP)
 - (b) Barbituraat (BAR)
 - (c) Metileendioksimetamfetamien (MDMA)
 - (d) Propoksifeen
 - (e) Metadoon (MTD)
 - (f) Metamfetamien (MET)
 - (g) Oksisodoon (OXY)
 - (h) Bensodiasepien (BZO)
 - (i) Morfien
 - (j) Opiaat
 - (k) Fensiklidien of "angel dust" (PCP)
 - (l) Buprenorfien
 - (m) Kokaïen (COC)
 - (n) Dagga of hennep (THC)
 - (o) Trisikliese antidepressante
- (4) Opsomming van prosedure
 - (a) Laat die toetsapparaat en verseëlde omhulsel vir tien minute buite die yskas sodat dit kamertemperatuur kan bereik voor toetsing.
 - (b) Verwyder die toetsapparaat uit die verseëlde omhulsel.
 - (c) Plaas die toetsapparaat op 'n skoon en gelyk oppervlak.
 - (d) Hou die drupper vertikaal en plaas drie volle druppels urine in elke monsterhouer van die toetsapparaat.
 - (e) Aktiveer die tydhouer.
 - (f) Moenie lugborrels in die monsterhouer vasvang nie.
 - (g) Wag totdat die gekleurde streep of strepe begin verskyn.
 - (h) Lees die resultate ná vyf minute.
- (5) Ander tersaaklike inligting
 - (a) Die multimiddeltoets bied slegs kwalitatiewe, voorlopige analitiese resultate.
 - (b) 'n Sekondêre analitiese metode moet gebruik word om bevestigde resultate te bekom.
 - (c) GC/MS (gaschromatografie/massaspektrometrie) is die voorkeurmetode van bevestiging.
 - (d) Die toets onderskei nie tussen dwelmmiddels en bepaalde medisyne nie.

5.4 QUICKTOX®-DWELMTOETSKAART ("DIPCARD")

- (1) Hierdie enkelstap- kwalitatiewe ontleding bied binne vyf minute maklik vertolkbare resultate.
- (2) Die toets spoor die volgende dwelmmiddels akkuraat op:
 - (a) Amfetamien (AMP)
 - (b) Barbituraat (BAR)
 - (c) Bensodiasepien (BZO)
 - (d) Kokaïen (COC) en crack
 - (e) Dagga of hennep (THC)
 - (f) Metamfetamien (MET)
 - (g) Metadoon (MTD)
 - (h) Opiaat (morfien, heroïen en kodeïen) (OPI)
 - (i) Oksisodoon (OXY)
 - (j) Fensiklidien of “angel dust” (PCP)
- (3) Opsomming van prosedure
 - (a) Verwyder die toetsapparaat uit die verseëelde omhulsel.
 - (b) Verwyder die onderste dop om die toetsstroke oop te maak.
 - (c) Doop die kussinkies van die toetsapparaat vir minstens 10 sekondes direk in die urinemonster.
 - (d) Verwyder die toetsapparaat uit die urinemonster, en sit die onderste dop terug.
 - (e) Sit die apparaat op ’n gelyk oppervlak neer.
 - (f) Lees die resultate sodra die kontrolestreep verskyn en die membraan verhelder, met ander woorde ná ongeveer vyf minute.
- (4) Ander tersaaklike inligting
Die resultate is stabiel en kan tot een uur nadat die kontrolestreep verskyn het, vertolk word.

5.5 MONITECT®-DWELMKASSETTOETS

- (1) Hierdie gevoelige sneltoets word deesdae as die mees algemeen aanvaarde metode van urinegebaseerde toetsing vir dwelmmiddels aanvaar.
- (2) Die toets spoor die volgende dwelmmiddels akkuraat op:
 - (a) Dagga of hennep (THC)
 - (b) Kokaïen of “benzoylecgonine” (COC)
 - (c) Morfien (OPI)
 - (d) Metamfetamien (MET)
 - (e) Amfetamien (AMP)
 - (f) Fensiklidien of “angel dust” (PCP)
 - (g) Oksasepam (BZO)
 - (h) “Secobarbital” (BAR)
 - (i) Metadoon (MTD)
 - (j) Nortriptilien (TCA)
 - (k) 3,4-metileendioksimetamfetamien (MDMA)
 - (l) Oksisodoon (OXY)

- (3) Opsomming van prosedure
 - (a) Suig die urinemonster op in die pipet.
 - (b) Drup drie druppels urine in die monsterhouer.
 - (c) Wees versigtig om nie druppels urine met lug in te gebruik nie.
 - (d) Vertolk die resultaat ná vyf minute.

5.6 TOXCUP®-DWELMKOPPIETOETS

- (1) Dit is 'n enkelstaptoets vir die snelle, kwalitatiewe opsporing van dwelmmiddels.
- (2) ToxCup® spoor die volgende dwelmmiddels doeltreffend op:
 - (a) Amfetamien (AMP)
 - (b) Barbituraat (BAR)
 - (c) Bensodiasepien (BZO)
 - (d) Kokaïen of "benzoylecgonine" (COC)
 - (e) Dagga of hennep (THC)
 - (f) Metamfetamien (MET)
 - (g) Opiaat (morfien, heroïen en kodeïen) (OPI)
 - (h) Oksisodoon (OXY)
 - (i) Fensiklidien (PCP)
- (3) Opsomming van prosedure
 - (a) Verwyder die toetsdeksel uit die verseëldde omhulsel.
 - (b) Draai die toetsdeksel stewig op die monstertoppie nadat die monster ingesamel is.
 - (c) Laat lê die koppie op sy sykant om die toets te laat begin.
 - (d) Lees die resultate sodra die kontrolestreep verskyn en die membraan verhelder – met ander woorde ná ongeveer vyf minute.
- (4) Ander tersaaklike inligting
Die resultate is stabiel vir tot een uur nadat die kontrolestreep verskyn het.

5.7 MULTIPANEEL-DWELMTOETSAPPARAAT

- (1) Dit is 'n enkelstaptoets vir die snelle, kwalitatiewe opsporing van middelmisbruik.
- (2) Die apparaat spoor die volgende dwelmmiddels doeltreffend en akkuraat op:
 - (a) Metamfetamien (MET)
 - (b) Amfetamien (AMP)
 - (c) Heroïen, morfien
 - (d) Kokaïen
 - (e) Dagga, hennep
 - (f) MDM (ecstasy)
- (3) Opsomming van prosedure
 - (a) Die urinemonster moet in 'n skoon, droë houer geplaas word.

- (b) Die urinemonster kan op enige tyd van die dag ingesamel word.
 - (c) Lees die resultate ná vyf minute.
- (4) Ander tersaaklike inligting
Die resultate moenie na verloop van meer as tien minute vertolk word nie.

5.8 SMART CHECK®-DWELMTOETS

- (1) Dit is 'n enkelstaptoets vir die snelle, kwalitatiewe opsporing van dwelmmisbruik.
- (2) Die apparaat spoor die volgende dwelmmiddels doeltreffend en akkuraat op:
- (a) Metamfetamien (MET)
 - (b) Amfetamien (AMP)
 - (c) Heroïen, morfien
 - (d) Kokaïen
 - (e) Dagga, hennep
- (3) Opsomming van prosedure
- (a) Die urinemonster moet in 'n skoon, droë houer geplaas word.
 - (b) Die urinemonster kan op enige tyd van die dag ingesamel word.
 - (c) Lees die resultate ná vyf minute.
- (4) Ander tersaaklike inligting
Die resultate moenie na verloop van meer as 10 minute vertolk word nie.

5.9 DRUGSMARTCUP®

- (1) Dit is 'n enkelstaptoets vir die snelle, kwalitatiewe opsporing van dwelmmisbruik.
- (2) Die apparaat spoor die volgende dwelmmiddels doeltreffend en akkuraat op:
- (a) Amfetamien (AMP)
 - (b) Dagga (THC)
 - (c) Barbituraat (BAR)
 - (d) Oksasepam (BZO)
 - (e) Opiaat (OPI)
 - (f) Metamfetamien (MET)
 - (g) Metadoon (MTD)
 - (h) Fensiklidien (PCP)
 - (i) Kokaïen (COC)
 - (j) Oksisodoon (OXY)
- (3) Opsomming van prosedure
- (a) Die betrokke leerder urineer bloot in die insamelingskoppie en sit die deksel op.
 - (b) Die resultate is binne vyf minute gereed.
- (4) Ander tersaaklike inligting

'n Nuwe apparaat behoort vir elke urinetoets gedoen te word om kruisbesmetting van urine te voorkom.

5.10 AVITAR ORALSCREEN 4® OF ORALSCREEN DRUGOMETER®

- (1) Die mondvloeistofmetode spoor hoofmiddels eerder as metaboliete op.
- (2) Avitar® spoor die volgende dwelmmiddels doeltreffend op:
 - (a) Kokaïen
 - (b) Opiaat
 - (c) Dagga of hennep
 - (d) Metamfetamien
- (3) Opsomming van prosedure
 - (a) Bring die verseëlde sakkie tot op kamertemperatuur.
 - (b) Maak seker dat die persoon wat getoets word vir minstens vyf minute voor monsterinsameling niks in sy/haar mond gehad het nie.
 - (c) Samel die mondvloeistofmonster in deur die insamelaar uit die pakkie te haal en die plastiekdop terug te skuif om die spons oop te maak.
- (4) Ander tersaaklike inligting
Lees die resultate ná 15 minute.

6. Datum van inwerkingtreding

Die lys apparate wat vir dwelmtoetsing gebruik kan word, tree op die datum van publikasie in die Staatskoerant in werking.

AANHANGSEL A

ANDER TERSAAKLIKE INLIGTING WAT OORWEEG MOET WORD VOORDAT DIE DWELMTOETSAPPARAAT GEBRUIK WORD

1. INLEIDING

Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996, maak voorsiening vir 'n Handves van Regte. Die volgende regte hou verband met ewekansige deursoeking en beslaglegging sowel as dwelmtoetsing by skole:

Menswaardigheid (artikel 10)

Privaatheid (artikel 14)

Eiendom (artikel 25)

Ewekansige deursoeking en beslaglegging sowel as dwelmtoetsing sou uiteraard hierdie regte skend. Tog bepaal die Grondwet self dat geen reg absoluut is nie in die lig daarvan dat enige reg in die Handves van Regte ingevolge artikel 36 beperk kan word. Artikel 36(1) van die Grondwet bepaal soos volg: “Die regte in die Handves van Regte kan slegs kragtens 'n algemeen geldende regsvoorskrif beperk word in die mate waarin die beperking redelik en regverdigbaar is in 'n oop en demokratiese samelewing gebaseer op menswaardigheid, gelykheid en vryheid ...”.

Artikel 8A van die Suid-Afrikaanse Skolewet, 1996, is 'n algemeen geldende regsvoorskrif aangesien dit op alle skole van toepassing is, en is afgestem op die beskerming van die belange van leerders met betrekking tot hulle reg op onderrig, welke onderrig in 'n omgewing sonder dwelmmiddels en gevaarlike voorwerpe moet geskied. Aangesien artikel 8A bepaalde regte in die Handves van Regte beperk, moet dit met die nodige oorweging van die betrokke leerders se menswaardigheid, privaatheid en die reg op eiendom toegepas word.

2. TEKENS EN SIMPTOME WAT OP MOONTLIKE DWELMMISBRUIK KAN DUI

2.1 Fisiese aanwysers

- (a) Veranderinge in aktiwiteitsvlakke – tydperke van lusteloosheid (algemeen met dagga, alkohol, kalmeermiddels, kokaïen en heroïen) of tydperke van hiperaktiwiteit (algemeen met dagga, stimulant en alkohol)
- (b) 'n Drastiese toename of afname in eetlus
- (c) Onverklaarbare gewigstoename of -afname
- (d) 'n Gebrek aan koördinasie, waggelende of stadige bewegings, laat val voorwerpe, lompheid, val self baie
- (e) Veranderde spraakpatrone – praat diktong of onsamehangend, uitdrukkinglose spraak, ongewoon vinnige spraak, vergeet gedagtes en idees, onvolledige sinne en onsamehangende gesprekke
- (f) Ongewone kortasemrigheid, aanhoudende gehoes, asem en kleure ruik vreemd (algemeen met dagga en snuifmiddels)
- (g) Oë bloedbelope, vogtig of rooi rondom, en ooglede hang

- (h) Klein seertjies om die mond en onverklaarbaar gebarste of skurwe lippe (inherente gebruikers)
- (i) Geel of bruin vlekke op die hande
- (j) Knaende loopneus en konstante gevat aan die neus
- (k) Onverklaarbare neusbloeding
- (l) Verhoogde vatbaarheid vir infeksies en verkoues
- (m) Veranderinge in slaapgewoontes – heelnag wakker dog slaap heeldag, of rustelose slaap
- (n) Veranderinge in fisiese voorkoms – drastiese veranderinge in klerestyl, minder begaan oor voorkoms, kan slordig en onversorg raak
- (o) Erge onrustigheid, gebrek aan konsentrasie
- (p) Onverklaarbare bewing of trilling, naarheid, braking, gesweet of kouekoors (kan vroeë onttrekkingsimptoom wees)
- (q) Verwonge tydsbegrip
- (r) Stadiger reaksietyd, kind word traag
- (s) Naaldmerke vanweë binnearse toediening van dwelmmiddels. Indien 'n kind sulke merke het, kan hy/sy langmouhemde begin dra, selfs in warm weer.
- (t) Onverklaarbare, voortdurende hoofpyn
- (u) Lomerigheid, veral gedurende die dag
- (v) Ongewoon dromerige, afwesige gedrag
- (w) Ongewoon of konstante droë mond, of oordrewe of konstante dors

2.2 Gedragsaanwysers

- (a) Skielike aggressiewe en gewelddadige gedrag, onverklaarbare woede-uitbarstings
- (b) Onverklaarbare rusteloosheid
- (c) Afbrekende gedrag, soos om met die vuus teen die muur te slaan, te vloek en te baklei
- (d) Onverklaarbare geïrriteerdheid
- (e) Gebrek aan motivering – skielike verlies aan belangstelling in stokperdjies of sport wat hy/sy voorheen geniet het
- (f) Voortdurende episodes van onverklaarbare gegiggel
- (g) Skielike apatie teenoor die lewe in die algemeen

2.3 Emosionele aanwysers

- (a) Skielike, onverklaarbare en voortdurende senuagtigheid
- (b) Swak selfbeeld
- (c) Verswakte verantwoordelikhedsbesef
- (d) Skielike gevoelens van depressie, neerslagtigheid en wanhoop
- (e) Ernstige gemoedsveranderinge of -skommelings, van euforie tot skielike angs en depressie, en skielike hipersensitiwiteit
- (f) Veranderinge in denkpatrone – vreemde en bisarre denke, hallusinasies, paranoïese waanvoorstellings, abnormale agterdog, neerslagtige gedagtes, selfmoordgedagtes

2.4 Sosiale aanwysers

- (a) Skielike onttrekking van familie en vriende
- (b) Skielike geheimsinnigheid, slinksheid, vaagheid, leuens en bedrog

- (c) Skielike verandering in vriende, met die nuwe vriende gewoonlik ouer en/of vermeende dwelmmisbruikers, en 'n teësinigheid om vriende aan familie voor te stel
- (d) Daling in skoolprestasie – algehele gebrek aan motivering vir skoolwerk
- (e) Gereelde stokkiesdraaiery, veral op Maandae – skoolregister kan gebruik word om 'n algehele oorsig van skoolafwesigheid te kry
- (f) Afkeer van alle gesag en verontagsaming van alle reëls (by die skool, huis, ensovoorts)
- (g) Verdwyning by tye sonder om van die verlore tyd rekenskap te kan gee, byvoorbeeld kom laat saans eers tuis of loop klasse mis
- (h) Ongewone behepthed met geld
- (i) Klere, toerusting of geld 'raak weg'

AANHANGSEL B

RIGLYNE VIR EWEKANSIGE DEURSOEKING EN BESLAGLEGGING SOWEL AS DWELMTOETSING BY SKOLE

1. Inleiding

Deursoeking en beslaglegging berus op die beginsels van logika en gesonde verstand. Dit is 'n prosedure wat binne die beperkinge van 'n *in loco parentis*-verhouding tussen die opvoeder en die leerder plaasvind. Die klem val op die uitwys van 'n dwelmprobleem, en leerders wat aan middelafhanklikheid ly, moet ingevolge die stelsel bystand ontvang. Die riglyne is daarop afgestem om 'n gedissiplineerde en doelgerigte skoolomgewing te skep wat toegewy is aan die verbetering en instandhouding van die gehalte van die leerproses.

2. Ewekansige deursoeking en beslaglegging sowel as dwelmtoetsing by skole

2.1 Algemene riglyne

2.1.1 Die skoolhoof kan toestemming verleen dat gevaarlike voorwerpe, soos skêre, naalde en messe, wat vir geldige opvoedkundige doeleindes gebruik word (artikel 8A(1)) en medisyne wat deur 'n dokter voorgeskryf is, op die skoolterrein gebring word. Tog moet al hierdie voorwerpe agter slot en grendel bewaar word.

2.1.2 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde kan 'n groep leerders ewekansig deursoek slegs nadat 'n billike en redelike vermoede vasgestel is (artikel 8A(2)). Die volgende kan op die aanwesigheid van onwettige middels en gevaarlike voorwerpe by 'n skool dui:

- (a) Indien oopvlekkers die skoolhoof daarvan inlig
- (b) Die reuk van dagga op die skoolperseel
- (c) Mededelings van ouers
- (d) Tekens van dwelms op die skoolperseel
- (e) Dreigemente oor die gebruik van gevaarlike voorwerpe teen ander leerders
- (f) Besering as gevolg van die gebruik van sodanige voorwerpe
- (g) Enige ander redelike aanduiding

Geen ewekansige deursoeking en beslaglegging of dwelmtoetsing mag by gebrek aan sodanige tekens uitgevoer word nie.

2.1.3 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet die deursoeking uitvoer op 'n manier wat redelik is en in verhouding tot die vermeende onwettige aktiwiteit (artikel 8A(3)(b)). Die volgende dien as toeligting van hierdie bepaling:

- (a) Waar daar 'n vermoede is dat leerders onwettige middels of gevaarlike voorwerpe in hulle skoolsakke of sluitkaste het, moet die ewekansige deursoeking slegs gerig wees op die leerders se skoolsakke en sluitkaste, en mag dit nie hul persoon insluit nie.

- (b) Waar daar 'n vermoede is dat leerders onwettige middels of gevaarlike voorwerpe in hul sakke of elders in hul klere saamdra, mag slegs hul klere en sakke deursoek word, en nie hul eiendom (soos skoolsakke en sluitkaste) nie.
- (c)(i) Indien daar twyfel bestaan oor waar die onwettige middels en/of gevaarlike voorwerpe versteek is, moet die deursoeking aanvanklik op die groep leerders se besittings, soos hul skoolsakke en sluitkaste, gerig wees.
- (ii) Indien niks in die skoolsakke en sluitkaste gevind word nie, kan die deursoeking na die klere en persoon verskuif.

3. Die benadering tot deursoeking en beslaglegging

- 3.1 Die deursoeking moet deur die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde behartig word, mits hy/sy van dieselfde geslag as die leerder is.
- 3.2 Die deursoeking moet in 'n privaat gebied plaasvind.
- 3.3 Die deursoeking moenie in die teenwoordigheid van ander leerders plaasvind nie.
- 3.4 Die deursoeking moet in die teenwoordigheid van 'n volwassene van dieselfde geslag as die leerder geskied wat as sodanige leerder se getuie optree.
- 3.5 Waar prakties moontlik, moet foto's geneem word van die voorwerp of middel wat op die leerder se persoon of in sy/haar eiendom gevind word.
- 3.6 Die deursoeking mag nie enige liggaamsholte van die leerder insluit nie, en niemand mag in enige stadium aan die leerder se privaat dele raak nie.

4. Praktiese stappe vir deursoeking en beslaglegging

4.1 Proses van deursoeking

- 4.1.1 Indien leerders se klere en/of skoolsakke deursoek moet word, moet die deursoeking in 'n oop, skoon ruimte, soos die hoof se kantoor, geskied en moet elke leerder sy/haar eie skoolsak(ke) by hom/haar hê.
- 4.1.2 Indien sluitkaste deursoek moet word, moet die hoof of sy/haar gedelegeerde toesien dat elke leerder langs sy/haar sluitkas staan.
- 4.1.3 Waar moontlik, moet 'n getuie aangewys word vir elke leerder wat deursoek sal word.
- 4.1.4 Terwyl die leerder sy/haar deursoekingsbeurt af wag, moet die getuie die leerder se gedrag waarneem.
- 4.1.5 Die getuie moet ook uitwys watter ander eiendom (byvoorbeeld 'n sluitkas) aan die skool behoort en tot die leerder se beskikking is. Indien sodanige skooleiendom bestaan, moet die getuie dit eien (byvoorbeeld deur 'n sluitkasnommer).
- 4.1.6 Die leerder en die getuie moet na die hoof se kantoor (buite sig van ander leerders) geneem word, en die leerder moet versoek word om enige onwettige middel of gevaarlike voorwerp in sy/haar besit te voorskyn te bring.

- 4.1.7 Indien die leerder nie in hierdie stadium enige onwettige middel of gevaarlike voorwerp in sy/haar besit vrywillig oorhandig nie, moet hy/sy versoek word om sy/haar sakke (baadjie/broek) sowel as skool- of sportsak leeg te maak.
- 4.1.8 Met die leerder se arms uitgestrek, moet die persoon wat die deursoeking behartig 'n oppervlakkige lyfdeursoeking uitvoer – met ander woorde hy/sy moet die leerder visenteer. Onder geen omstandighede mag die deursoeker aan die leerder se privaat dele raak nie.
- 4.1.9 As laaste uitweg moet die leerder versoek word om tot op sy/haar onderklere uit te trek, waarna die klere wat oorhandig word vir verdagte voorwerpe deursoek moet word.
- 4.1.10 Indien daar in hierdie stadium vermoed word dat die leerder 'n verdagte voorwerp ingesluk het, is dit raadsaam om die saak direk aan die polisie oor te gee.

4.2 Hantering van 'n spesiale versoek deur 'n leerder om die gebied te verlaat

- 4.2.1 'n Dringende behoefte om die badkamer te gebruik behoort in alle gewone omstandighede die enigste aanvaarbare rede te wees vir 'n versoek om die gebied te verlaat.
- 4.2.2 Bring hierdie versoek onder die aandag van die persoon in beheer van die deursoeking deur aan die toe deur te klof van die lokaal waarin die deursoeking plaasvind of deur die persoon in beheer te bel.
- 4.2.3 Probeer die leerder tegemoetkom deur te reël dat hy/sy volgende deursoek word.
- 4.2.4 Indien dit nie moontlik is om daardie leerder volgende te deursoek nie, moet die leerder as 'n laaste uitweg toegelaat word om badkamer toe te gaan, maar moet die getuie om/haar vergesel en die leerder heeltyd kan sien.
- 4.2.5 Indien die persoon in beheer van die deursoeking die lokaal waarin 'n leerder deursoek word, verlaat ten einde die spesiale versoek van 'n ander leerder te hanteer, moet die getuie wat by die leerder in die lokaal agterbly, gewaarsku word om enige verdagte gedrag deur die leerder waar te neem. Die leerder mag nie rondloop nie, maar moet op een plek bly. Die getuie moet enige verdagte gedrag deur die leerder neerskryf.

4.3 Bestuur van moontlike onderbreking gedurende die deursoeking

Die deursoeking mag nie deur telefoonoproepe na die leerder, die getuie of die persoon in beheer van die deursoeking, of op enige ander manier, onderbreek word nie. Tog is oproepe met betrekking tot 4.2.1. hierbo en 4.6.1 en 4.6.2 hieronder toelaatbaar.

4.4 Tyd van deursoeking

- 4.4.1 Wanneer die besit van 'n gevaarlike voorwerp vermoed word, is dit die beste om die deursoeking vroegoggend uit te voer.
- 4.4.2 Die deursoeking moet op 'n gestruktureerde manier plaasvind en bewyse moet neergeskryf word.
- 4.4.3 Dit is raadsaam om nie klasse te ontwrig nie, veral waar dit moontlik is om vooruit te beplan, byvoorbeeld waar inligting ontvang word dat leerders die volgende oggend gevaarlike voorwerpe skool toe sal bring.
- 4.4.4 Maak seker dat die deursoeking en beslaglegging doeltreffend, flink en op 'n redelike tyd geskied, sodat leerders nie geleentheid het om die gevaarlike voorwerpe te gebruik nie.

4.5 Delegasie indien skoolhoof nie beskikbaar is nie

- 4.5.1 Twee persone, een vrou en een man, moet gedelegeer word om die deursoekings- en beslagleggingsfunksie te vervul ingeval die skoolhoof nie beskikbaar is nie. Die name van hierdie persone moet in 'n logboek verskyn en moet te alle tye bekend wees sodat daar sekerheid is oor wie in die skoolhoof se afwesigheid moet optree. Die volgende is 'n voorbeeld van sodanige delegasie, wat skriftelik moet geskied:
- “Hiermee magtig ek,, skoolhoof van (naam van skool), X (naam van onderwyseres) en Y (naam van onderwyser) om in my afwesigheid vir deursoeking en beslaglegging verantwoordelikheid te aanvaar. Ek dra aan X en Y dieselfde bevoegdheid oor as wat ek in my hoedanigheid as skoolhoof het, en hy/sy kan namens my opdragte oor 'n deursoeking gee én sodanige deursoeking behartig.”
- 4.5.2 Die gedelegeerde persone moet insae hê in die proses van deursoeking en beslaglegging. Geen formele opleiding is nodig nie; sodanige persone hoef bloot hierdie riglyne deur te lees. Indien die gedelegeerde persoon oor enige deel van die deursoekingsprosedure twyfel, moet hy/sy voor die deursoeking die riglyne weer aandagtig deurlees om seker te maak dat hy/sy presies weet hoe om die deursoeking uit te voer. 'n Afskrif van hierdie riglyne moet te alle tye in die hoof se kantoor beskikbaar wees.
- 4.5.3 Indien die skoolhoof vir lank afwesig is, soos met studieverlof, vakansieverlof of siekteverlof, kan 'n formele waarnemende aanstelling in sy/haar plek gemaak word, en sal die persoon wat só aangestel word dieselfde magte as die skoolhoof hê.
- 4.5.4 Indien die skoolhoof slegs tydelik afwesig is, moet hy/sy voor sy/haar vertrek die gedelegeerde persoon aanwys (wat ook permanent as gedelegeerde aangestel kan word), sodat almal weet wie die skoolhoof se gedelegeerde is wat deursoekings betref.
- 4.5.5 Indien die skoolhoof nalaat om voor sy/haar vertrek 'n gedelegeerde aan te wys, kan hy/sy dit telefonies doen en ook sodanige gedelegeerde telefonies opdrag gee. Die gedelegeerde moet sodanige telefoniese delegasie en opdragte in 'n logboek by die skool aanteken.
- 4.5.6 'n Deursoekings- en beslagleggingsaktiwiteit kan nie gekanselleer of uitgestel word omdat die skoolhoof nie beskikbaar is nie.
- 4.6 Hantering van 'n leerder wat weier om deursoek te word
- 4.6.1 Indien prakties uitvoerbaar, behoort die skool die ouer te bel of op 'n ander manier 'n boodskap aan die ouer te stuur om die ouer in te lig van die leerder se weiering om met 'n wettige deursoekings- en beslagleggingsprosedure ingevolge die Suid-Afrikaanse Skolewet saam te werk, en dat die leerder gevolglik aan die polisie oorgelewer sal word.
- 4.6.2 Indien die ouer aandui dat hy/sy bereid is om deel te neem deur die leerder opdrag te gee om met 'n deursoeking en beslaglegging ingevolge artikel 8A saam te werk waarvan die uitkoms aan 'n interne dissiplinêre proses gekoppel sal wees, kan die ouer 'n redelike geleentheid gegun word om na die skool te kom en die leerder opdrag te gee om saam te werk. 'n Ouer kan ook sodanige opdrag telefonies aan die leerder en die skoolhoof gee. Soos gedurende die res van die deursoekings- en beslagleggingsproses, moet 'n getuie ten tyde van sodanige telefoongesprek by die leerder wees. Dit is noodsaaklik dat die hoof met die ouer kommunikeer en die grondslag vir die deursoeking en beslaglegging ingevolge die bepalings van artikel 8A aan die ouer verduidelik.
- 4.6.3 Indien hetsy die leerder of die ouer weier om saam te werk, moet die saak sowel as die leerder aan die polisie oorgelewer word sodat hulle ingevolge die Strafproseswet 'n deursoeking kan uitvoer. Die uitkoms van sodanige deursoeking is gekoppel aan 'n strafhofproses met moontlike strafregtelike vervolging.

4.7 Hantering van 'n noodgeval met omstandighede waarvoor artikel 8A nie noodwendig voorsiening maak nie

- 4.7.1 By 'n gewone skool kan 'n noodgeval ontstaan waarin die gewone prosedures en beginsels van artikel 8A en die Veiligheidsregulasies nie gebruik kan word nie.
- 4.7.2 Die noodgeval kan wees dat 'n situasie ontstaan waarvoor die prosedure nog nie in werking gestel is nie, of dat, terwyl die prosedure ingestel word, 'n leerder 'n gevaarlike voorwerp uithaal en ander mense of skoolleiers begin beseer of beskadig. Die noodgeval kan selfs wees dat 'n leerder, met óf sonder 'n gevaarlike voorwerp in sy/haar besit, ernstige dreigemente teenoor 'n ander persoon of persone maak.
- 4.7.3 Bring die situasie tot bedaring. Kry almal buite sodanige leerder se bereik en sig.
- 4.7.4 Onderhandel met die leerder, met inagnome van die volgende kwessies:
- (a) Moenie op enige manier optree wat die situasie verder kan laat versleg nie.
 - (b) Probeer hom/haar oorrreed om enige gevaarlike voorwerp te oorhandig.
 - (c) Verseker die leerder dat die skool reeds sy/haar ouer gebel het om die situasie op te los of dat die leerder enigeeen kan bel wat hy/sy wil (hy/sy het dalk meer vertroue in iemand anders as die ouer).
 - (d) Kalmeer die leerder, en pleit by hom/haar om oor die saak te praat.
 - (e) Probeer die leerder oorrreed om nie enige persoon of eiendom in gevaar te stel nie, en indien daar enige gyselaars is, probeer beding 'n situasie waarin die probleme bespreek kan word sonder om sodanige persone se lewe in gevaar te stel.
 - (f) Beoordeel die situasie, en indien dit net effens versleg of indien die leerder nie instem om te bedaar nie, ontbied onmiddellik die polisie.
- 4.7.5 Onderhandel altyd vanuit 'n veilige plek.

5. Beslaglegging

- 5.1 Die prosedure nadat daar op 'n gevaarlike voorwerp beslag gelê is, soos dit in artikel 8A(5) tot (7) uiteengesit word, moet streng nagekom word.
- 5.2 Die uitkoms van hierdie prosedure kan 'n dissiplinêre proses wees wat op 'n strafsanksie kan uitloop.

6. Riglyne

- 6.1 Hierdie riglyne moet saam met aanhangsel A by die kennisgewing gebruik word. Maatreëls voor toetsing, soos die uitwys van 'n leerder wat dalk dwelms misbruik – byvoorbeeld 'n leerder wat gedurig deur die slaap voorkom of sukkel om te konsentreer – moet met aanhangsel A strook, en subartikel (2), (3), (8), (9), (10), (12), (13) en (14) van artikel 8A van die Suid-Afrikaanse Skolewet moet die omstandighede en prosedure reguleer waarin en waarvolgens sodanige toetsing plaasvind.
- 6.2 Die benadering moet gevoelig wees vir die leerder se regte. Versoek die leerder om na die kantoor te kom sonder om hom/haar in die openbaar te verneder, en verseker dat 'n volwassene teenwoordig is wanneer jy in jou kantoor met die leerder praat, welke volwassene as die leerder se getuie sal dien.
- 6.3 Hanteer altyd alle aspekte van dwelmtoetsing as vertroulik. Dit keer dat die leerder verneder word of sy/haar dwelmgewoonte geopenbaar word, wat sy/haar menseregte sou skend.

- 6.4 Toets altyd 'n groep leerders; moet nooit op individue konsentreer nie.
- 6.5 'Groep' beteken meer as een persoon, sonder om die aantal persone te beperk, hoewel hoe groter die groep, hoe kompleks en ingewikkelder die toetsing.

7. Benadering tot dwelmtoetsing

- 7.1 Dwelmtoetsing moet uitgevoer word:
- 7.1.1 deur die skoolhoof, mits hy/sy van dieselfde geslag as die leerder is; of
 - 7.1.2 deur die skoolhoof se gedelegeerde wat van dieselfde geslag is as die leerder indien die skoolhoof self nie van dieselfde geslag as die leerder is nie, of nie beskikbaar is om die deursoeking self te behartig nie;
 - 7.1.3 in 'n privaat gebied en buite sig van ander leerders;
 - 7.1.4 in die teenwoordigheid van 'n volwassene van dieselfde geslag as die leerder wat as die leerder se getuie kan optree; en
 - 7.1.5 met behulp van 'n ongebruikte apparaat in verpakte vorm wat die Minister in die Staatskoerant geïdentifiseer het.

8. Praktiese stappe vir dwelmtoetsing

- 8.1 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet die dwelmtoetsapparaat in die teenwoordigheid van die leerder en die getuie uit die verseëelde verpakking haal.
- 8.2 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet die leerder opdrag gee om 'n urinemonster te voorsien.
- 8.3 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet die instruksies op die toetsapparaat volg om die urinemonster vir onwettige middels te toets.

9. Optekening van inligting en wegdoening met gevaarlike voorwerpe, onwettige middels en urinemonsters

- 9.1 Enige gevaarlike voorwerp of onwettige middel waarop beslag gelê is, of urinemonster wat getoets is, moet van duidelike en korrekte etikette met volledige besonderhede voorsien word, wat die volgende insluit:
- (a) Die naam van die leerder in wie se besit dit gevind is of van wie die monster geneem is
 - (b) Die tyd en datum van die deursoeking en beslaglegging of die neem van die urinemonster
 - (c) 'n Voorvalverwysingsnommer
 - (d) Die naam van die persoon wat die leerder deursoek en getoets het
 - (e) Die naam van die getuie
 - (f) Enige ander besonderhede wat nodig kan wees om die item en die voorval te identifiseer
- 9.2 Alle besonderhede moet in die skoolrekordboek opgeteken word.
- 9.3 Nadat daar op 'n gevaarlike voorwerp beslag gelê is, kan die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde die voorwerp aan hetsy die polisie of die ouer oorhandig.
- 9.4 Indien die voorwerp waarop beslag gelê is onwettig is, is die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde verplig om dit aan die polisie te oorhandig.
- 9.5 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet die betrokke voorwerp na die naaste polisiestasie neem indien die polisie dit nie kan kom haal nie.

- 9.6 Die polisiebeampte wat die voorwerp in ontvangs neem, moet 'n ontvangsbewys daarvoor uitreik.

10. Kennisgewings aan ouers en dissiplinêre verrigtinge

- 10.1 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet binne een werksdag nadat die leerder getoets of deursoek is, die ouer oor sodanige toets of deursoeking inlig.
- 10.2 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde moet die ouer en die leerder oor die uitkoms van die toets of deursoeking inlig.
- 10.3 Indien die leerder positief vir onwettige middels getoets het, moet 'n gesprek met die ouers plaasvind sodat hulle/hy/sy die gevolge van die gebruik van onwettige middels verstaan. Indien die ouers dit versoek, kan die skoolhoof die leerder na 'n rehabilitasie-instelling vir dwelmlerading verwys.
- 10.4 Die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde kan dissiplinêre verrigtinge aanvoer teen die leerder in wie se besit 'n gevaarlike voorwerp gevind is of wat positief vir onwettige middels getoets het. Geen strafregtelike verrigtinge kan egter teen dié kategorie leerders ingestel word nie.
- 10.5 Die situasie is egter anders indien die leerder weier om deursoek of vir dwelms getoets te word. In so 'n geval moet die skoolhoof of sy/haar gedelegeerde die polisie inlig, wat dan die tersaaklike stappe ingevolge die Strafproseswet, 1977, sal doen.

11. Berading

- 11.1 Berading moet deur maatskaplike werkers en nieregeringsorganisasies geskied ingevolge die Nasionale Beleid oor die Bestuur van Dwelmmisbruik deur Leerders in Openbare en Onafhanklike Skole en Voortgesette Onderrig- en Opleidingsinstansies, afgekondig ingevolge Algemene Kennisgewing 3427 van 2002 (Staatskoerant 24172 van 13 Desember 2002).

Die Wetsontwerp op die Voorkoming en Behandeling van Middelmisbruik, 2008, dien tans voor die Parlement. Sodra dit in werking tree, sal die bepalings van hierdie wetgewing 'n belangrike rol speel om behandelingsentra en -fasiliteite uit te wys wat die skool kan help om die probleem van dwelmmisbruik te hanteer.

- 11.2 Skole moet maatskaplike werkers in hul eie provinsiale departemente uitwys en die kontakbesonderhede van sodanige maatskaplike werkers bekom. Indien sodanige maatskaplike werkers nie kan help nie, moet skole die hulp inroep van maatskaplike werkers verbonde aan die Nasionale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling en sy provinsiale kantore sowel as dié van nieregeringsorganisasies wat sodanige dienste lewer teen tariewe wat ouers kan bekostig. Dit sou ressorteer onder die bepalings van regulasie 9(5) en (6) van die Regulasies vir Veiligheidsmaatreëls by Openbare Skole, gepubliseer in Staatskoerant 22754 ingevolge Goewermentskennisgewing 1040 van 12 Oktober 2001.

12. Uitkoms moet vertroulik gehou word

- 12.1 Slegs die leerder en sy/haar ouer moet van die uitkoms van die dwelmtoets in kennis gestel word.
- 12.2 Die leerder se identiteit mag nie aan enigiemand anders buiten sy/haar ouer bekend gemaak word nie.

13. Bevestiging

- 13.1 Indien die uitslag van 'n toets wat by die skool gedoen is, betwis word, moet 'n sekondêre GC/MS-toets uitgevoer word om die uitslag te bevestig.
- 13.2 Hierdie gesofistikeerde toets behoort met die hulp van die Departement Gesondheid uitgevoer te word.
- 13.3 Ingevolge hierdie proses:
 - 13.3.1 mag deursoeking en beslaglegging slegs plaasvind met betrekking tot 'n groep, en nie met betrekking tot 'n individu nie;
 - 13.3.2 mag 'n individu slegs deursoek word wanneer hy/sy verdink word en ook slegs wanneer daar 'n duidelike verband tussen 'n onwettige aktiwiteit en die individu bestaan, en mag daar beslag gelê word op enige onwettige voorwerp wat in daardie persoon se besit gevind word, hoewel die bepalinge van die Veiligheidsregulasies in so 'n geval sal geld.